چیرۆک/ شەقامە بازنەییەکان -4-
ڕەسوڵ بەختیار

(4)

دوورکەوتنەوە لەشەقامە بازنەییەکان واتە دووری لەهەموو شتێک، ساتێک دوور بکەویەوە، وا دەزانی چەند ڕۆژێکە، لەشەقامە بازنەییەکان دووری، هەیە وادەزانی بەشێک لەگیانی ونە، بۆیە بەهەڵەداوان دەیەوێ بگەڕێتەوە نێو ئەو شەقامە بازنەییانە، هاوکات ئەم دوورییە زۆر بەئازارە، کەچی ناتەوێ بۆ جارێکی دیکە نزیکەکانی خۆت ببینیەوە، ئەو نزیکانەی بەشێکن لەخەم و هەردەم خەم و خەفەتت بۆ دروست دەکەن، ئەوانە بەشێکن لەگێژاوەی نێو کۆمەڵگە، خۆشیان بەپیاوچاک و باوەڕدار دەزانن، کەچی گەردێک باوەڕ و دادپەروەریان لەناخ و مێشکدا نییە، ئەی هەر ئەوانە نین، پشتگیری لەدەسەڵاتی خراپ دەکەن، بەناوی نیشتمانپەروەر زوڵم و زۆری لەنێو نیشتماندا دەهێننە ئارا، گەردێک خۆشەویستی لەدڵ و دەروونیاندا نییە، لەکاتێکدا خۆشەویستی چیرۆکێکی دوورودرێژی هەیە لێرە،، لەو سەردەمانەی خۆشەویستی نیشتمان وای لەخەڵکەکە کردبوو رووبەڕووی دوژمنان ببنەوە.

خۆشەویستی لەتەک ئەوەی مانای پاکی و گومان و باڵایی دەبەخشێ، بەڵام زۆر بەکەمی دڵدار و ئەویندارەکان دەگەن بەیەک، ئەو ئەویندارانە لەتەک ئەوەی کێشەیان لەگەڵ خودی خۆیان هەیە، کێشەیان لەگەڵ هەموو دەوروبەرێکیشیان هەیە. سەردەمانێک بەهۆی تەماشاکردنێک کێشەی گەورە رووی دەدا، ئەگەر بهاتبووایە، بزاندرایە، دوو ئەویندار لەباخچەیەکی نزیک لەشەقامە بازنەییەکان ژووانیان هەبووە، ئەوا دوای چەند کاتژمێرێک لاپەڕەی درەزنەکان بەند و بالۆری سەیریان دەکوتی، کە ئەویندارەکان باوەڕیان نەدەکرد، ئەو هەموو سیناریۆیە لەپای چی بووە. وایان دەزانی ئەوان پاڵەوانی فیلمێکن، کەچی ئەو پاڵەوانانە تەنیا چەند کاتژمێرێکی دیکە دەتوانن پێبکەنن، ژیان لەم خاڵەوە بەرەو مەترسی دەڕوا.

ئاڤێستا باوەڕی نەدەکرد تووشی ئەم گێژاویە ببێ، چونکە باوک و برایەکی چەکدار هیچ کات ئەو بەزم و ڕەزمە قبووڵ ناکەن. ئەو برا و باوکانە زۆرن، خۆیان بەپیاو دەزانن، هەردەم خۆیان بەپیاوی سوڵح دەزانن. کارژین، لەگەڵ ئەوەی کەیفی بەهەموو سیناریۆیەکان دەهات، بەڵام دەیزانی داهاتوویەکی ترسناک چاوەڕێی دەکرد، بۆیە ئەویش

پەنای بردە بەر مام و خاڵە چەکدارەکانی دیکەی چەندین بیانووی دەهێنایەوە و خۆێ بێ بەری دەکرد، لەهەموو شتێک، لەدواتردا مام و ئامۆزا چەکدارەکانی رازی کرد تا لەگەڵ باوک و برا چەکدارەکانی ئاڤێستا ب□دوێن، دوای کێشمەکێشم□ک□ی ز□ری ن□□وان هەردوو لای□ن□ی چەکدار، بەتوڕەییەوە، لەسەر ئەوە رێککەوتن تابێ بەهیچ ش□وەیەک نەکچە و نە کوڕە پەیوەندییان بمێنێ، هەر کەس بەڕێی خۆیدا بڕوات، هەر کاتێکیش ئەمە دووبارە بۆوە، ئەوا جێگەی قبووڵ نییە، بەمشێوەیە کچە و کوڕە هەتا لەبینینی یەکتریش بێبەش دەکران، نەدەبوایە لەسەر شەقامە بازنەییەکانیش چاوان لەبەرامبەر یەکتر بەرزبکەنەوە.هەموو ئەوێندارە یاخیبووەکان، لەرووداوێکی تەماویدا کۆتایی بەژیانیان دێ، نەخاسمە کچ بێ، بەشانازییەوە لەلایەن برا و باوک و ئامۆزا چەکدارەکانەوە دەکوژرێ، نەوەک خەڵک بەبێ شەڕەف سەیریان بکەن و پێیان بڵێن نەیانزانی منداڵەکانیان پەروەردە بکەن. کەچی بۆ خۆیان ئاساییە لەگەڵ کچە سووری و لوبنانی و بیانییەکانی دیکە رابوێرن. کێشەی□ک□ی دیکە، ئەم کێشەیەش لەدێرزەمانەوە یەخەی خەڵکی شەقامە بازنەییەکانی گرتووە، کچی هەندێک خێڵ و هۆز تەنیا دەبێ شوو بەکوڕانی هۆزی خۆیان بکەن، بەتایبەتی ئەوانەی خاوەن هێز و پارەن، ناکرێ کچێکی دەوڵەمەند شوو ب□ یەکێک بکات، لەهۆزێکی دیکەیە و باری ئابووریان کەمێک لەخۆیان نزمتر بێ.

کاتێک یەکێک لەو کچ و کوڕە یاخیبووانە خەڵتانی خوێن دەکرێ، هەموو ئەوانەشی دەستیان لەو تاوانە هەیە ئەوانیش دەنگیان بەرز دەبێتەوە دژایەتی ئەمجۆرە توندوتیژییە دەکەن، ئەمجارەیان داوای گۆڕان و وەرچەرخانی کۆمەڵگە دەکەن، تا لەو بۆتەیە دەربچن.

کێشەکە بەم دەنگ بەرزکردنەوەیە دانامرکێتەوە، بەڵکو گرفت و ناکۆکییەکان دەست پێدەکات، دواتر هەموو لە لاپەڕە درۆزنیەکانیان باس لەدابونەریت و پاکی و هاوسەنگی کۆمەڵگە و رەوشت دەکەن، ئەوەش لەبیر دەکەن خۆیان یەکێکن لەو قوربانییانە.

دوای ئەوەی کێشەی ئاڤێستا و کارژین پەرەی سەند، پاش چەند رۆژێک لاپەڕە درۆزنەکان فرمێسکیان دەڕشت، کە کچ و کوڕێکیان خەڵتانی خوێن کرد و جوانە مەرگیان کردوون، دانیشتنی هەردوو لای چەکدار تەنیا درۆیەک بوو، باوک و برای چەکدار سەرەتا ئاڤێستایان کوشت، دواتر کارژینیان لەنێو ماڵ دەرهێنا و لەپێش چاوی دایک و باوکیان کوڕە گەنجێکی بیست ساڵەیان کوشت.

سەرەڕایی ئەو هەموو پێشکەوتنە و خۆ بەرۆشنبیر زانین، کەچی رۆژانە قوربانییانی وەک کارزین و ئاڤێستا دووبارە دەبێتەوە، کارژین تەمەن بیست ساڵە قۆناغی دووەمی کۆلیژی هونەرە جوانەکان، ئەو زۆر

حەز و ئارەزووی لەمیوزیک بوو، بۆیە لە بەشی میوزیکدا یەکێک لەو قوتابی و خوێندکارە زیرەکانە بوو، لەلایەن هاوپۆل و مامۆستایانی بەش زۆر خۆشەویست بوو، ئەو هەردەم بەئامێرە میوزیکەکەی لەنێو شاردا دەسووڕایەوە، هەتا ڕۆژانی پشووش هەر ئاوێزانی ئامێرەکەکەی دەبوو، زۆرجاران لەچایخانە و شوێنە گشتییەکان میوزیکی دەژەنی، ژەنینی میوزیکەکەی دەبووە خۆشحاڵی ئامادەبووان. چیرۆکی خۆشەویستی کارژین و ئاڤێستا بۆ قۆناغی ئامادەیی دەگەڕێتەوە، بەڵام لەزانکۆدا زیاتر یەکتریان ناسی، لەکۆلیژ و پۆلدا کەس بەو پەیوەندییەی نەدەزانی، زۆر بەنهێنی یەکتریان دەبینی، هەردەم لەچاوانیان دەخوێندرایەوە، کە داهاتوویەکی باش چاوەڕوانیان ناکات، هەمیشە دایکی ئاڤێستا دەیگوت: نەکەی تووشی بەڵایەکمان بکەی، تا کۆلیژ تەواو دەکەی باس لەبابەتی غەرامیات مەکە.

ئاڤێستا: (بەپێکەنینەوە) دایە مەترسە، هیچ شتێکی وام نییە.

دایکی ئاڤێستاش بەو قۆناغەدا تێپەڕیووە، بەڵام زوو زوو ئەویندارەکەی نێو شەقامە بازنەییەکانی جێهێشت، ئێستاش لەشارێکی دوور دەژی.

دایکی ئاڤێستاش بەفەرمان و رازیبوونی باوک و براکانی شووی کرد، هەرچۆنێک بێ، هەموو ئەوانەی باس لەو کێشەیە دەکەن، خۆشیان لەباوک و برای ئافێستا باشتر نین، چونکە کاتێک باس لەشارەکانی دیکە دەکەن، بڕوایان بەڕەوشتی کجان و ژنانی ئەو شارانە نییە، شتێکی وا سەبارەت بەئازادی کچان نازانن، لەلای ئەوان تەنیا قسەی گەورە و بێ ناوەڕۆک هەیەکە بۆ دەربازبوون لەهەموو ئەو شتانەی لەدەوروبەریان روو دەدا.

کاتێک خەڵک بەگشتی گوێبیستی کوژرانی ئاڤێستا و کارژین بوون، زۆر تاسان، بەتایبەتی کەسانی شوێنە گشتییەکان ئەو شوێنانەی کارژین میوزیکی تیادا دەژنی.

دەبێ ئەوەش بڵێن، هەموو شەقامە بازنەییەکان هەمان کلتوریان نییە، دابەشبوونی شەقامە بازنەییە سەرەکییەکان چەندین هۆکاری لەپشتە، زۆرێک لەوانەی لەشوێن و گوندە دوورەکان هاتوون، ئەو شەقامە بازنەییە لاوەکییانەیان هەڵبژاردووە، کە ڕێگاکەی بەرەو شوێن و شار و گوندەکانی خۆیانە دەڕوانە، هەندێک بازنە هەیە خۆشویستی و ئەویندارى تا رادەیەک بۆ کچ و کوڕانیان ئاساییە، بەمەرجێک هەردوو خانەوادە بەو پەیوەندییانە بزانن، زۆر ئاساییە بە کۆلیژ لەگەڵ یەکتردا بچن.

ئەو جۆرە دابەشبوونە وەنەبێ هەر لەخۆڕا هاتبێتەکایەوە، بەڵکو لەدەرزمانەوە هەر وابووە، مێژووی ئەم دابەشبوونە بۆ چەندین سەدە دەگەڕێتەوە، بەتایبەتی لەسەردەمی عوسمانییەکانەوە سەری هەڵداوە،

کاتێک عوسمانییە دەسەڵاتدارەکان خۆیان لەخەڵکی گشتی جیاکردەوە، تەنیا ژن و ژنخواریان لەگەڵ نزیکەکانی خۆیان دەکرد، کاتێک کوڕە هەژارێک دڵی بە یەکێک لەکچانی ئەو خانەوادانەوە بوو، تەنیا بەزانینی لەلایەن یەکێکەوە، کوڕەیان دەهێنا دارکاریان دەکرد، سەرەڕایی ئەوەی کچە دەپاڕایەوە، کە هیچ پەیوەندییەکی لەگەڵدا نییە، بەڵام ئەو پاڕانەوە دادی نەدەدا، زۆرجار خانەوادەی کوڕەکەیان شار بەدەردەکرد.

لەلایەکی دیکەوە دابەشبوونەکان شێوەیەکی دیکەی بەخۆیەوە دەگرت، ئەوانەی لەگەڵ عوسمانییەکان خزمەتیان دەکرد، لەگەڵ ڕۆژگاردا فێری تورکی بوو بوون، ئەوانە لەبنەڕەتدا لەهۆزە کوردییە ڕەسەنەکان بوون، بەڵام دواتر نکۆڵیان لەڕەسەنایەتی خۆیان کرد و بوون بەتورکمان، هەموو ئەمانە لەبازنەی یەکەمی شاردا دەژیان، وایان لەمنداڵ و نەوەکانیان کرد، هەر بەتورکمانی قسە بکەن و بدوێن، لەبنەچەی هەر کامەکیان بکۆڵیتەوە، خەڵکی گوندەکە و بەکوولەمەرگی گەیشتۆتە بازنەی یەکەمی شار دواتریش لەگەڵ عوسمانییەکان دەستی تێکەڵ کردووە و بوونەتە سەرباز و خزمەتکار، زۆر بەکەمی یەکێکیان باش کاتبی یەکێک لەسەرا و قشڵەکان بووە، تەنیا بەردەست و خزمەتکار بوونە، بەڵام بەهۆی کۆچی جووەکان، ئەوانە دەوڵەمەند بوون و بوون بەپیاو ماقووڵی بازنەی یەکەمی شار، هەتا وایان لێهات دژایەتی بازنەکانی دیکەی شار بکەن، لەتێک گۆڕانی سەردەمەکان زۆرێک لەوانەی لەبازنەی یەکەمدا بوون گواستیانەوە بۆ بازنەی دووەم، وایلێهات کاریگەری هەبێ بەسەر خەڵکی ڕەسەنی بازنەی دووەم، هەروا زۆرێک لەمانە لەگەڵ ڕژێم و سیستەمە یەک لەدوای یەکەکان دەستیان تێکەڵ کرد، هەمیشە دژایەتی خەڵکی ڕەسەنیان دەکرد، بەڵام ئەمجارەیان بوون بەخوێندەوار خۆیان بوون بەسەرکار، دیارە بەردەوام دژایەتی خەڵکی ڕەسەنیان دەکرد، خەڵکە ڕەسەنەکەش وەنەبێ سڵ بکەنەوە بەرامبەریان، بەڵکو هەموو شێوەیەک بەرپەرچیان دەدانەوە، ئەمەش تا ساڵی پەنجاکان ئەم کێشانە لەوپەڕی دابوو.

خەڵکی ڕەسەنی ئەم شارە کوردن، سێ بەش و نیوی شارەکە خەڵکە ڕەسەنەکەن، ئەوانی دیکە بەشێکیان کلدان و ئاشوورن، خەڵکەکیش بە سامان و دەسەڵات خۆیان کردۆتە تورکمان، وەنەبێ لەنێو بازنەکان تورکمان نەبێ، بەڵکو لەسەدا دووی بازنەی یەکەم تورکمانن، ئەوانەشن کاتی خۆی لەئازەربایجانەوە بەشێکیان بەهۆی جەنگ و برسیەتی ئاوارە بوونە ئەم بازنەیە، ئەم بەشەیان کارامە بوون لەپیشەکان وەک چەغماخچی و دەباغ و دارتاش و قەساب.

هەروا کەسانێکی بەتوانا و خوێندەوار لەنیوەی یەکەمی سەدەی بیست لەوڵاتانی دەوروبەر خوێندیان و بەوانامەی بەرزیان بەدەستهێنا،

هەندێک لەوانە نیشتمان پەروەری و سەربەخۆیی وڵا تەکەیان کەوتە مێشک و هەموو هەوڵێکیان دەدا ژیانیان لەپێناو سەربەخۆیی بەخت بکەن، بەڵام هەوڵەکانیان زۆر بڕی نەکرد، تەنیاش بووە بەشێک لەمێژوویـەکی درەوشاوە.

خانووی نێو شەقامە بازنەییەکان لەسەرەتاکانی سەدەی بیستەم و تا نیوەی یەکەم زۆربەی بەقوڕ دروستکرابوون، تەنیا خانووی دەوڵەمەندەکان نەبێ لەکەرپووچ دروستکرابوو، بەڵام خانووی جووەکان زۆربەی لەبەرد و کەرپووچ بنیاتنرابوو، دیارە خانووی هەژارەکان تەنیا ژوورێک و بەرهـەیوانێک بوو، بەڵام خانووی دەوڵەمەند و جووەکان دوو نهۆم بوون، لەتەک ئەوەی خۆی لەچەندین ژوور دەنواند، خانووەکانی بازنەی یەکەم دەیڕوانییە دەشتاییەکان، خانووی جووەکان لەخوارەوە بوو، بازاڕیان بەتەواوی لەژێر دەستدابوو. ئەوەی سەیرە خانووی جووەکان بەردەکانی گەورە و پان بوون تا لەزستاندا ژوورەوە سەرما نەبێ و لەهاویندا تینی گەرما نەگاتە ژوورەکان.

شلۆمۆ تەمەن پەنجا ساڵ هەموو کات لەگەڵ هاوڕێ موسڵمانەکانیدا باسی لەوە دەکرد، ئێمە لەهەموو شتێک لەئێوە زیرەکترین: سەیرەکە لەکاسبیدا هەردەم ئێمە زیاتر قازانج دەکەین،لەگەڵ ئەوەی هەموو شتێکمان هەرزانترە، ئێمە کاتێک فەردە شەکرێک بەکیلۆ دەفرۆشین بەهەمان نرخ دەیفرۆشین، چەند قرۆشێک قازانج دەکەین، دوای تەوابوونی فەردە شەکرەکە، ئێمە سوود لەگونیە و فەردە شەکرەکە دەبینین یاخود دەیفرۆشین، ئێوە هەردە سەرسوڕمانن چۆن دەتوانین کیلۆی شەکر بەهەمان نرخ دەفرۆشین، ئێوە فێری کاسبی نابن، تەنیا دەزانن جوێن بەئێمە بدەن.

شلۆمۆی دوکاندار لەبازنەی یەکەمی خوارەوە لەخانوویـەک دەژیا، هەموو خەڵکە دەوڵەمەندەکەی بازنەی یەکەمی سەرەوە ئێر□یان پێدەبرد، ئەویش زۆرجار بەتەوسەوە بەبرادەرە مووسڵمانەکانی دەگوت: ئێوە نازانن لەخانوویـەکی خۆشیشدا بژین، تەنیا دەتوانن پارە کۆ بکەنەوە لەبەینی دەرز و دەلاقەکانی دابنین، کاتێکیش دەچن پارەکە دەربهێنن لەبیرتان دەچێ لەکوێ شاردیتانەوە، بۆیە دوای ماوەیەک هەموو پارەکەتان،دەڕزی، کاتێکیش دەیدۆزنەوە بەکەڵکی هیچ نایەت.

مامۆستا پۆڵس لەبازنەی دەرەوەی ناوەندی شاردا دەژی، ئەو هیچ کات هەستت نەدەکرد کریستیانە، تەنیا بەناوەکەی جیا دەکرایەوە، ئەو کلدانی بوو، بەقسەی خۆی ئەو باوەڕدارە و هەردەم دەچێتە کڵێسا، وەک مامۆستای بیرکاری لەپۆلدا زۆرجار ئاین بیرکاری لەیەکتر نزیک دەکردەوە، ئەو دەیگوت : ژمارەی یەک زۆر گرنگە، چونکە هەموو شتیک لەسفرەوە دەست پێدەکات، کە گەیشتییە ژمارە یەک واتە هەنگاوی گەورەت ناوە، ئەوەتا خوا تەنیایە و یەکە، خوای هەمووشمانە، دەکرێ

ئێمە هەردەم خوامان لەبیر بێ.

مامۆستا پۆڵس زۆرجار لەگەڵ مامۆستا مووسڵمانەکان گفتوگوی ئاینی دەکرد، کاتێک مامۆستا مووسڵمانەکان قسەی مامۆستا پۆڵسیان نەدەسەلماند، ئەو دەیگۆت: ئێوە باوەڕداریتان لاوازە.

مامۆستا مووسڵمانەکانیش بەپێکەنینەوە دەیانگوت: بەڵێ کەسێکی گاوەر نابینی چ باوەڕدارێکی بەهیزە.

رەسوڵ بەختیار